

למען תלך בדרך טובים - אהבה ויראה לפרשת ואתחנן הרב יצחק דור - ראש הישיבה

בפרשתנו מזהירה אותנו התורה: "השמר לך פן תשכח את ה' אשר הוציאך מארץ מצרים מבית עבדים. את ה' אלוקיך תירא ואותו תעבוד ובשמו תשבע... כי אל קנא ה' אלוקיך בקרבך פן יחרה אף ה' אלוקיך בך והשמידך מעל פני האדמה".

התורה דורשת מודעות לציונים שציוונו הקב"ה ביציאת מצרים, היא אוסרת עלינו לשכוח את המחויבות הדתית שלנו, ודורשת שבתוך עבודת ה' שלנו יהיה מרכיב של מודעות לעונש המגיע על הפרת הברית עם הקב"ה. זוהי בלשון פשוטה "יראת העונש".

כך פסק הרמב"ם בספר המצוות (מצות עשה ד'): "שצונו להאמין יראתו יתעלה ולהתפחד ממנו ולא נהיה ככופרים ההולכים בקרי, אבל נירא ביראת עונשו בכל עת, והוא אמרו יתעלה - את ה' אלוקיך תירא". כלומר מרכיב הפחד מפני העונש של הקב"ה נמצא בבסיס הציווי על האמונה.

אבל, בפרשת השבוע הבא, פרשת עקב כותבת לנו התורה: "ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוקיך, ללכת בכל דרכיו ולאהבה אותו ולעבוד את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך". כלומר יראת ה' היא חלק ממצווה כוללת של יראה ואהבה ביחד.

דרך זאת פסק הרמב"ם בהלכות יסודי התורה (פרק ב' הלכות א' י"ב): "האל הנכבד הנורא הזה מצווה לאהבו וליראה ממנו שנאמר ואהבת את ה' אלוקיך, ונאמר את ה' אלוקיך תירא... בהמשך ההלכות מסביר הרמב"ם שמכיוון שיראת ה' היא חלק מאהבת ה', הרי שמדובר ביראת הרוממות שהיא מהלך נפשי אחר לגמרי מאשר יראת העונש.

כלומר על שני סוגי שונים של יראה בעבודת ה' מצווה אותנו התורה, שני מסלולים בהם היהודי עובד ה' מהלך בהם, יראת העונש ויראת האהבה או הרוממות ולשניהם כנראה יש מקום. ישנו מסלול שכולו דין וישנו מסלול שכולו אהבה, שניהם יראת ה'.

לדעתי בפרשה ישנה דוגמא נפלאה להליכה בין שני המסלולים הללו, מצווה עלינו התורה בפרשה: "ועשית הישר והטוב בעיני ה'".

בגמרא בבא מציעא מובא סיפור על רבה בר בר הנה: (בתרגום חופשי לעברית) "הפועלים של רבה בר בר הנה שברו לו חבית של יין תוך כדי העברת החבית, פעולה שנשכרו לעשות. רבה לקח להם את גלימתם כדי לפרוע מהם את החוב שחבו לו בעבור החבית ששברו. כשהגיע הדין לידי של האמורא רב פסק שעליו להחזיר להם את גלימותיהם ולתת להם שכר עבודתם כי הם עניים ורעבים. הנימוק שלו היה: "למען תלך בדרך טובים ואורחות צדיקים תשמור". (פסוק ממשלי)

לפי דבריו של רב כך הוא הדין! או לפי פירושו של הרב קוק זצ"ל: "גם עיקר של לפני משורת הדין, גם הוא נכנס בכלל הדין לפעמים".

הדין אם כך מורכב בעצמו ממסלול הדין, וממסלול ועשית הישר והטוב ושניהם קיימים בו. ממש כמו שתי המצוות הקימות לגבי יראת ה', עונש-דין, רוממות ואהבה - לפני משורת הדין. ההליכה והדילוג בין שני המסלולים הללו היא במרכזה של עבודת ה' ומסורה בידנו!

שבת שלום ומבורך!

